

a tegnapi „arizáló“-jával, aki kifosztotta őt.

Meg kell még emlékezni Aczél Tamás színes magyar stílusáról és meszerien kezelt nyelvről. A regény minden alakja úgy beszél, hogy az ember érzé hitelességét az alaknak, a párbeszédnek feszültek, drámaiak, a leírások elevenek, olvasmányosak és a meseszöveg igen fordulatos és ötletes.

LANG DEZSŐ

MÓRICZ ZSIGMOND: CSIBE. (Athenaeum.)

Egy külvárosi proletárleány sorsát és életének eseményeit beszéli el nekünk ebben a kötetében Móricz Zsigmond. Megmutatja, hogyan harcol osztályléte által felvetett nagy problémákért, milyen állást foglal el a művészet, a parasztkérdés, az „urak“ problémáival kapcsolatban. Ezekre a nagy kérdésekre a polgári iskolákban el nem fordított ítélete és éles proletárorszóló sokkal helyesebb és lényegesebb válaszokat ad, mint az uralkodóosztály teoretikusai. Móricz Zsigmond felismerte benne az igazi kritikust, ezért kérdi mindenről a véleményét, ezért mesélteti éppen úgy, ahogy Tolsztoj valamikor az orosz parasztokat beszéltette. Ahogyan Tolsztoj parasztjai kimondták a megsemmisítő kritikát az orosz feudalizmus felett, ugyanolyan megsemmisítő bírálatot ad a kis Csibe a magyar uralkodóosztály államáról és művészetéről.

Csibe életének hátterében a nyomorgó proletáriátus sorsa elevenedik meg. Az éhezõ család, a féltékeny feleség, a bérház fojtogató atmoszférája, az állásnélküli ágyrajárók mind azt a társadalmat vádolják, amelyik őket idáig juttatta. De ami mindezen a sötétségen keresztülvilágít: a proletárszolidaritás, a kis örökök tiszta élvezete, az egészséges világszemlélet és a kizsákmányolók gyűlölete. Csibe tiszta, kedves alakja a jövő társadalom, a szocialista társadalom embere felé mutat.

CSABAI ZOLTÁN

VALENTIN KATAJEV: HAJRÁ! (Athenaeum.)

Egyszerű, de tiszta művészi eszközökkel mutatja be Katajev a szovjet élet, s a szovjet emberek harcait és munkáját.

Regénye tárgyát nem képzeltebből, de a valóságból méri: az első szovjet öt éves terv valórválásának lehetünk ta-

núi a regény olvasása közben. A technika és az ember közös diadaláról beszél és ráébreszti az olvasót arra, hogy a tudatos tervszerűség csodákat művelhet.

Egy ipartelep születését vetíti elénk az író; a magnitogorszki erőműtelep építkezésének vagyunk tanúi és szinte minket is lázba hoz a munkaverseny, mely állandó belső feszültséget ad Katajev sorainak, mikor arról számol be, hogyan küzdenek az egyes munkadandárok brigádjai a többtermelésért, s a vándordíjért; a vörös zászlóért.

Alakjai: Marguliesz, Kornejev, Chamunov, Iscsenko, Jemakov, s a szovjet férfiakkal vállvetve küzdő nők: Fnya, Olja, Sura — mind, mind harcos öntudattal küzdenek s a közös eszmény, amely fűti valamennyit: határidő előtt elvégezni a kijelölt munkát és ezzel egyidőben — túlteljesíteni azt!

A magnitogorszki és a távoli charkovi betonöntők közötti verseny váltakozó eredményéről, elcsüggedésről és mekiluzdulásokról számol be a regényíró szinte a krónikás pontosságával és együtt örülünk a magnitogorszki betonmunkásokkal, mikor végül is a munka helyes megszervezésével és a technikai vonatkozású kérdések, akadályok legyőzésével messze túlszárnyalják a hosszú ideig egyedülálló charkovi rekordot; mert érezzük, hogy munkánkhoz mi is erőt merithetünk a szovjetemberek erős, áldozatvállaló harcaiból.

A fordítás Trócsányi Zoltán munkája.

KÁROLYI VILMOS

GORKIJ: EMBER SZÜLETIK. (Szikra.)

Nemcsak a beavatottak, de a tömegek széles rétege előtt is ismertek Gorkij művei. Most megjelent novellái csak könnyebbé teszik életművének megértését. Gorkij a nagy mesemondókra emlékeztet. Nemcsak korának hű és másíthatatlan rajzát kapjuk egy-egy novellájában, hanem az események változatos izgalmát és a szépséget, mely nem öncélúságával kíván gyönyörködtetni, hanem akkor is széles perspektívát ad, ha csak a tenger szeleiről beszél, melyek könnyebbé teszik a halászok számára a hőség elviselését.

Gorkij hősei nem élnek „lelki“ életet, a sorsukadta kényszer szabja meg létüket, rendeltetésük csak annyi, hogy a társadalom által megszabott keretek

közt éljenek. Nem lázadoznak, mert nem tudják, hogy a kapitalista társadalomban a lázadás szükségszerű. A társadalom kizsákmányoltjai, elesettjei ők, mégis vídámak, szeretleméltóak; életük színtelenségében is tarka, változatos. Paradox megállapítás volna, ha Gorkijt olyan írónak jellemeznék, akit csak az emberi nyomorúság késztet írásra. Minden írását a szeretet hatja át. Írókat nem szoktak így jellemezni. De Gorkij minden sorából a népéhez és népéért szóló író szeretete, segíteni akarása árad. S ebből következik, hogy a novellák olvasása után nem marad hiányérzetünk, mert tökéletesen ábrázolja kora hibáit. A cselekmények összefüggése magától értetődő és szükségszerűen következik belőlük a megoldás. Ki feledhetné Izergiljt, az öreg, aszott és ráncaiban is vídám öregasszonyt, s azt a meglevenítő erőt, mellyel Gorkij annak ifjúságát láttatja és visszaadja s felidézi annak színet és ízét? Vagy Ljonkát, a béna kisgyereket, kinek anyjával az író egy éjszaka találkozik, amikor az egy pocsolva közepén táncol, és trágár dalokat énekel? Vagy a huszonhat férfit, akik peracet formálnak napokon, éveken át egy dohos pincében és a tizenhatéves Tanját? Külön felsorolhatnók a könyv minden egyes alakját, az öreg, liliumtipró remetét, aki saját leányát szerette, vagy a tolvaj Cselkast és társát, a fiatal és becsületes parasztleányt, Gavrilát? Mind-egyik személyes ismerősünké vált, ifjúságukban a mi ifjúságunkra ismerünk, sorsuk a mi sorsunk volt. Ennyit Gorkijról, akit nem méltani kell, hanem olvasni műveit.

Külön kell szólnunk az izes szép magyar fordításról, mely Makai Imre gondos munkájának bizonyítéka.

SOLYMOS IDA

ELSA TRIOLET: FEGYVERES KÍSÉRTETEK. (Szikra.)

Franciaország felszabadult. Béke van, de a mult fegyveres kísértetei időről-időre visszajárnak és figyelmeztetnek arra, hogy csak a háború fejeződött be, de a harc tovább folyik.

Kik az egymással szembenálló felek? Azok, akik valamikor az ellenállásban harcoltak. Egyik részük becsületesen gondolkodó munkás és paraszt vagy más dolgozó kiséber. Ők nem magáért a harcért harcoltak, hanem szabadságukért, a jövőért. A másik cso-

portba a polgári anarchisták tartoznak, akik a kalandért harcoltak, azért, hogy legyen mivel foglalkozniuk. Az ellenállás a semmittevésből emelte ki őket s most nem tudnak visszatérni a régi életbe, mert nincs munkájuk, amely visszahívja őket. Feltűnik közük egy húszéves fiú, aki soha semmit nem tanult, soha sem dolgozott, csak harcolni tud és most üresnek érzi az életét, mert nincs háború. Vele együtt halad egy egész katonai klikk, és ennek a reakciós társaságnak kezében van Franciaország.

A munkások, akik visszatértek régi munkájukhoz, nem lelnek nyugtot, mert érzik: ők nem ezért küzdöttek. A fasiszta ármánykodás megtölti a börtönöket az igazi hazafiakkal s úgy érzi magát a dolgozó, mint a német megszállás idejében.

Ebbe a küzdelembe csöppen bele a regény hősnője, ki maga is az ellenállás egyik kimagasló alakja volt. Amint polgári közömbösségéből felrázta a Gestapo alávalósága, úgy most felrázza őt a szeme előtt lejátszódó igazságtalanságok soroza. Franciaországban a pártkérdés, már nemcsak politikai kérdés, hanem a becsület kérdésévé emelkedik.

Annemarie, a hősnő, a becsületesek mellé áll, az igazi hazafiak, a kommunisták mellé. Bár jóbarátját, aki az ellenállásban útmutatója volt, a fasiszták meggyilkolják, nem csügged el, mert érzi, hogy ezt a harcot az egyéni tragédiákkal nem fogják megszüntetni, egy helyett majd ezer támad, mert a harc milliók szabadságáért folyik és a milliók győzni fognak.

H. I.

KAFFKA MARGIT: HANGYABOLY. (Franklin.)

Nagyobb megjelenítő erővel és realitással egyetlen magyar író sem rajzolta még meg egy zárda életét, mint Kaffka Margit ebben a regényében. Csakugyan egy hangyaboly, amelynek megszabott életét a legkisebb események is felkavarják, hát még a főnöknő halála s a választás, a választásra való készülődés izgalma! A tulajdonképpeni esemény nem is több ennél, de Kaffka e fölbojulás meglevenítésével mozgalomba hozza a zárda élet minden résztvevőjét. Fölfakadnak, láthatóvá válnak a sebek, amelynek elfojtására a zárda vastag, ormótlan, elcsúsztalan falai s a szigorú regulák sem képesek. Az élet minden